

УДАС № 5 / 12.01.2015г.

НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ
„Васил Левски“

СТАНОВИЩЕ

от доцент доктор Петър Николов Моллов
Военна академия „Г. С. Раковски“,

относно дисертационния труд на Мирослава Юриева Коляндова
на тема

**„ОПТИМИЗИРАНЕ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО ЛИЧНА ЗАЩИТА НА
СТУДЕНТИ, ПОДГОТВЯНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ В
МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ И
ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ“,**

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, област на висше образование 7 „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.6 „Спорт“, с научна специалност “Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка“ (вкл. Методика на лечебната физкултура)”

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем.

Извеждането *„на предно място на защитеността на отделния гражданин, неприкосновеността на неговата свобода и достойнство“*, заложили в т. 3 на Стратегията за национална сигурност на Република

България, приета от Народното събрание през 2011 година, поставят повишени изисквания към обучението и подготовката по лична защита на служителите от Министерството на вътрешните работи (МВР) и въоръжените сили (ВС). Те трябва да притежават както задълбочени теоретични знания, специални умения и професионални навици, така и висока психологическа и физическа подготовка в широк спектър ситуации в разнообразни условия на средата. Небивалата до сега висока скорост на промяната във всички области на обществения живот на съвременната „Информационна епоха“, поражда необходимост от постоянно изследване на проблемите, факторите и пътищата за оптимизиране на цялостния процес на обучение и подготовка по лична защита на студентите, подготвяни за реализация МВР и ВС.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд.

Дисертационният труд е структуриран в увод, четири глави, приноси, библиография и приложения.

В първа глава е изследвано съдържанието на повече от 120 информационни източника. Разкрито е значението, ролята и мястото на обучението по лична защита на студентите от специалност „Бойно-приложна физическа подготовка и спорт в МВР и БА“ (БПФПС в МВР и БА). Анализирани са научно-теоретичните основи на бойно-приложните техники, като е определена хронологията на тяхното възникване и развитие, и са изведени характерни национални особености в ключови страни като древна Индия, Тибет, Китай, Япония, древна Елада, Германия, Холандия, Англия, Франция и различните републики на Съветския съюз. Приети са определения за оптимизация и критерий за оптимизация. На тази основа са определени 4 конкретни критерия (Табл. 1) и 10 основни причини, налагащи оптимизиране на обучението по лична защита (Табл. 2). Разкрити са основни фактори,

влиейщи върху оптимизирането на обучението по лична защита.

Изследвани са съвременните разбирания за обучение и възпитание, основните принципи, средствата, методите и организацията на обучението за лична защита.

Анализирани са професионалните дейности на служителите в МВР и е определено мястото на личната защита в тях. Разкрита е важността на високата подготовка по лична защита за изпълнение на посочените дейности.

Систематизирани са съвременните специфични особености на подготовката по лична защита, като е обърнато внимание на общата и специална физическа подготовка, като основни фактори за овладяване на бойно приложни умения. Предложена е класификация на действията по лична защита и са дадени кратки определения за всяко от тях.

Изследвани са особеностите на обучението по бойно приложни техники в структурите за сигурност на САЩ, Германия и Великобритания.

В резултат на посочените изследвания са изведени редица изводи и обобщения и е формулирана работна хипотеза.

Във **втора глава** са описани целта, задачите, обекта, предмета, контингента, методиката и организацията на изследването.

Целта съответства на темата на дисертацията. Определените 4 задачи позволяват постигането на поставената цел.

Правилното формулиране на обекта, предмета и контингента, позволяват задълбоченост на изследването и получаване на практически приложими изводи и препоръки.

При разработването на дисертацията са използван научни методи като: проучване и анализ на литературни източници; анкета; антропометрия; тестване; експертна оценка; констативен и педагогически експеримент;

математико-статистически методи (честотен анализ; вариационен анализ; сравнителен анализ; дисперсионен анализ) и други.

Докторантката е провела 2 анкетни проучвания със 108 (88 + 20) студенти и педагогически експеримент с три групи студенти в три последователни години на обучение.

Цялостното изследване е организирано в 3 етапа, които обхващат период от 2011 до 2014 година.

В **трета глава** са анализирани резултатите от изследването.

Определени са постоянни и временни фактори, влияещи върху физическото развитие и физическата годност на студентите, чрез анализиране на 14 показателя за мъже и 13 за жени. Влиянието на всеки отделен показател е описано текстово и е онагледено с графици, след което е формулирано обобщено заключение.

Разкрити са силните и слабите страни в обучението на студентите от специалността „БПФПС в МВР и БА“ чрез анализиране ефективността на тяхната програмата за обучение по лична защита. Формулирани са 7 съществени извода за състоянието на обучението (стр. 82-84). Разработени са експериментална програма и експериментален модел за обучение по лична защита на студентите, подготвяни за реализация в МВР и ВС.

Установено е нарастване на ролята на подготовката по лична защита на служителите в МВР и БА за повишаване качеството на изпълнение на служебните им задължения. Въпреки посоченото, 75% от анкетираните считат, че са слабо подготвени, а само 5% на много добро ниво. 85% от служителите смятат за необходимо практикуване на бойно приложни спортове. Разкрити са най-рисковите места, ситуации и контингент, според изследваните служители на МВР. Определени са най-често използваните техники в бойни схватки. Дадена е оценка за качеството на обучение по

лична защита в НСА „Васил Левски“ и са разкрити факторите, които я обуславят. В резултат на посоченото са изведени предложения за конкретни промени в обучението по лична защита. Стига се до извода, че организацията на обучението е добра, но е необходимо да се оптимизира учебния план и отделни аспекти от обучението.

Определен е ефекта от приложената експериментална програма върху физическата годност, чрез формиране на три групи с различни нива на въздействие (две експериментални и една контролна).

Установено е влиянието на експерименталната програма по лична защита върху степента на овладяване на техническите действия, чрез използване на метода експертна оценка.

Докторантката е разработила детайлна авторска технология за оценка на подготовката по лична защита.

В четвърта глава са описани 5 извода и 5 препоръки. Те са формулирани коректно и са получени в резултат на посочения в глава 3 анализ.

Дисертационният труд се състои от 178 страници, от които: основен текст - 158 страници; 4 приложения с 9 таблици - 20 стр. Публикации по дисертацията – 3 бр. Разработката е опакетована в текстовата си част с 43 фигури и 21 таблици.

Обемът, структурата и формата на предоставените материали по дисертационния труд съответстват на изискванията.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд.

3.1. Изследвана е информация за възникването, развитието и състоянието на теорията и практиката по лична защита в повече от 120 информационни източника.

3.2. Разкрити са слаби и силни страни на обучението по Лична защита в НСА и са предложени пътища за неговото оптимизиране.

3.3. Разработена е и е изследвана експериментално програма за обучение на студенти по лична защита. Доказана е нейната ефикасност.

3.4. Разработена е авторска технология за контрол и оценка на резултатите от подготовката по лична защита

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд
Постигнатите резултати показват задълбочено познаване на изследвания обект и високо ниво на теоретичната и практическа подготовка на докторантката.

Посочените приноси обогатяват теорията и методиката на обучението и подготовката по лична защита, като разкриват основни фактори влияещи върху нея и позволяват разработване на модели, планове и програми за нейното оптимизиране.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството.

Авторката е представила три публикации в обем от 15 стр., както следва:

- Коляндова, М., Йорданов, С., Актуални проблеми на обучението по лична защита на студентите от НСА „Васил Левски“, професионална квалификация „Треньор по бойно-приложна физическа подготовка и спорт в МВР и БА“, Спорт и наука (Sport & Science) – научно-методическо списание на Националната спортна академия, Министерство на физическото възпитание и спорта, Български съюз за физическо възпитание и спорт,

Български олимпийски комитет, София, извънреден брой 5/2012 г., с. 268-272;

- Коляндова, М., Изследване на охранеността на студентите от НСА „Васил Левски“, специалност „Треньор по бойно-приложна физическа подготовка и спорт в МВР и БА“, Спорт и наука (Sport & Science) – научно-методическо списание на Националната спортна академия, Министерство на физическото възпитание и спорта, Български съюз за физическо възпитание и спорт, Български олимпийски комитет, София, брой 1/2013 г., с. 312-316;

- Коляндова, М., Фактори, влияещи върху подготовката по бойно-приложни техники в институциите за сигурност и отбрана, Спорт и наука (Sport & Science) – научно-методическо списание на Националната спортна академия, Министерство на физическото възпитание и спорта, Българския съюз за физическо възпитание и спорт, Български олимпийски комитет, София, брой 1/2014 г., с. 119-123;

Приемам и трите публикации. Нямам информация за цитирането им от други автори. Посочените публикации са свързани с дисертационния труд. Втората и третата са разработени лично от докторантката, а първата в съавторство. Всичките допринасят за постигане на целите на дисертацията. Те са резултат от проведените изследвания и показват изследователските способности и възможности на докторантката.

6. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта.

Източниците от библиографския списък са цитирани коректно и уместно в текста на дисертацията. Цитирани са 120 библиографски единици, от които 117 са на кирилица. Цитирани са 3 уеб-сайта.

Броят и съдържанието на литературните източници свидетелства за значителна информационна осведоменост на докторанта, а резултатите от техния анализ, за научно-изследователска компетентност.

7. Оценка за автореферата.

Авторефератът е в обем от 40 стр. Той отразява достоверно и изчерпателно структурата и съдържанието на дисертацията. Разработен е в съответствие с нормативните документи.

8. Критични бележки.

Използван е широко разпространения, но логически некоректен израз (клише) „сигурност и отбрана“¹ (с. 6, с. 37, с. 50).

Твърдението „Даден процес може да се оптимизира по един или **най-много по два критерия**, ...“ (с. 18) е оспоримо.

Не е разгледана системата за „Специализиран ръкопашен бой в БА“.

При описването на използваните уеб-сайта в библиографията не е посочено времето на тяхното ползване. Това може да породи несъответствие при промяна на съдържанието.

Посоченото по-горе, не се отразява съществено на качеството и приносите на дисертацията.

9. Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение.

От разработката се вижда, че докторантката притежава изявиени способности за научни изследвания, висока теоретична подготовка, задълбочено познаване на изследвания обекти и подчертано трудолюбие.

10. Заключение

Разработеният от Мирослава Юриева Коляндова дисертационен труд **отговаря на изискванията** за придобиването на научната и образователна степен „доктор“, регламентирани в Закона за развитие на академичния състав

¹ Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България, чл. 4 (1) „Отбраната на Република България е част от националната сигурност“

в Република България и Правилника за неговото прилагане в област на висше образование 7 „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.6 „Спорт“, по научна специалност “Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка“ (вкл. МЛФ).

11. Оценка на дисертационния труд

Оценката на дисертационния труд е **положителна**.

Предлагам на членовете на научното жури да вземат решение за присъждане на Мирослава Юриева Коляндова на научната степен “доктор” по професионално направление 7.6 „Спорт“, по научна специалност “Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка“ (вкл. МЛФ).

София, 24.12.2014

Член на журито

